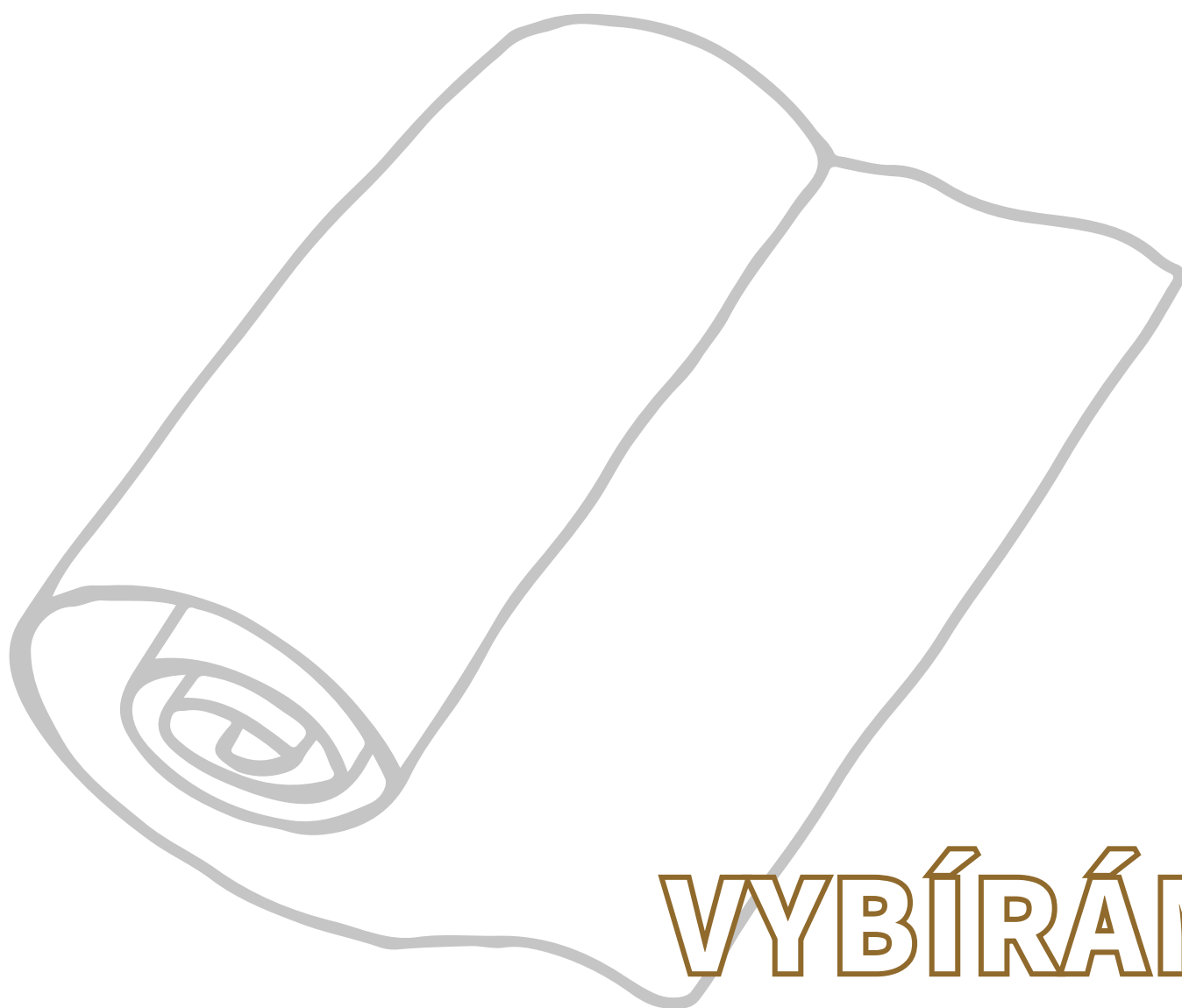

ŠATNÍK

ušij si svůj

E-BOOK

VYBÍRÁME
LÁTKU

ÚVOD

Výběr správné látky je stejně důležitý jako stříh nebo jehla. Každý materiál se chová jinak – jinak se šije, nosí i pere. Pokud sáhneme po nevhodné látce, ani ten nejlépe padnoucí stříh výsledek nezachrání.

Tento e-book nám pomůže:

- rozpoznat, co je tkanina a co úplet
- jak zjistit, zda je látka pružná
- proč je důležitá gramáž, šířka, srážlivost
- jak si vybrat správnou látku pro konkrétní kousek oblečení

TKANINY / ÚPLETY

Ne všechny látky se chovají stejně – některé drží tvar, jiné pruží. Nejdřív si musíme ujasnit základní rozdělení: tkaniny vs. úplety. To ovlivní nejen výběr střihu, ale i způsob šití a vhodné jehly či nitě.

TKANINY

Tkaniny vznikají proplétáním dvou soustav nití – osnovy a útku – pod úhlem 90°. Tím vzniká pevná a stabilní struktura, která se příliš neroztahuje (pokud neobsahuje elastan).

Je tedy nutné pečlivě volit střih, aby nám seděl (látka se totiž tělu nijak nepřizpůsobí) - často je třeba přidat různé záševky, sklady apod.

Tkaniny musíme vždy začišťovat - třepí se.

Tkaninou je například bavlněné plátno, kepr nebo len.

Tkaniny jsou ideálním materiálem na košile, saka nebo nepružné sukně a šaty.

ÚPLETY

Úplety (pleteniny) vznikají proplétáním jedné nitě do oček – jako kdybychom látku „pletli na stroji“. Tím vzniká pružnější a měkčí struktura, která se přirozeně natahuje.

Úplety se netřepí, začišťujeme je hlavně kvůli estetickému výsledku.

Při šití se ovšem hodně vlní a natahují, je potřeba pečlivě zvolit typ jehly a velmi často také přizpůsobit nastavení stroje - napětí, délka stehu apod.

Úplety se nejlépe šijí na overlocku. Pokud overlock nemáme, nevadí, ale je potřeba aby domácí stroj uměl šít pružným stehem.

Mezi úplety patří například teplákoviny, svetroviny, žebrované úplety apod.

Z úpletu nejčastěji šijeme trička, legíny nebo mikiny.

GRAMÁŽ

Gramáž látky určuje její hmotnost na jeden metr čtvereční (g/m^2). Zjednodušeně řečeno: čím vyšší číslo, tím silnější, těžší a hutnější látka.

Gramáž zásadně ovlivňuje: jak se látka chová při šití, jak se bude nosit a jestli se hodí na daný střih.

JAK GRAMÁŽ ČÍST

- 100–150 g/m^2 – lehké, vzdušné látky
- 150–250 g/m^2 – běžná gramáž pro oděvy
- 250–400 g/m^2 – silnější, těžší, vhodné na mikiny, kabáty, tašky

NÍZKÁ GRAMÁŽ

Lehké látky (např. šifon, viskóza, tenký úplet). Hodí se na halenky, letní šaty, vrstvené oblečení.

Výhody: Vzdušnost, splývavost

- Nevýhody: Mohou být průsvitné, při šití se mohou kroutit nebo "zajíždět" pod patku, méně drží tvar, nevhodné na strukturované střihy

VYSOKÁ GRAMÁŽ

Silnější látky (např. teplákovina, denim, softshell). ideální na kabáty, mikiny, bundy, tašky.

Výhody - Teplejší, pevnější, často více odolné, drží tvar

- Nevýhody - Domácí stroj nemusí zvládnout více vrstev, nevhodné na řasení, sklady,

PŘÍRODNÍ / SYNTETICKÉ

Každá látka je vyrobena z nějakého vlákna. Tato vlákna dělíme podle původu na:

- Přírodní – pochází přímo z rostlin nebo zvířat
- Umělá (regenerovaná) – vyrobená z přírodního základu (např. celulóza), ale chemicky zpracovaná
- Syntetická – plně chemického původu, vyráběná z ropy

Správná znalost materiálu je důležitá nejen pro pohodlí, ale i pro výběr střihu, způsob šití, praní a žehlení.

PŘÍRODNÍ MATERIÁLY

Jsou prodyšné, příjemné na nošení, biologicky odbouratelné, ale mohou se mačkat, srážet, některé jsou méně odolné.

Nejznámějšími přírodními materiály jsou bavlna, len, vlna (merino), hedvábí, bambus...

REGENEROVANÁ VLÁKNA

Jsou měkčí a splývavější než přírodní materiály a také často pohodlnější.

Bývají ale méně odolná vůči opotřebení a mohou se při praní vytahovat.

Řadíme mezi ně viskózu, tencel (lyocell), modal nebo acetát.

SYNTETICKÁ VLÁKNA

Umělá vlákna jsou odolná, nemačkají se a rychle schnou. Jsou ale méně prodyšná, mohou „elektrizovat“ a nejsou vhodná pro alergiky a lidi s citlivou kůží.

Typickými syntetickými vlákny jsou polyester, polyamid, akryl a pružná vlákna jako elastan, lycra nebo spandex.

SMĚSOVÉ MATERIÁLY

Směsové materiály kombinují výhody přírodního a syntetického vlákna.

Např. bavlna + elastan = pohodlí + pružnost.

Směsi bývají odolnější, méně se srázejí a lépe drží tvar. Zároveň bývají pohodlnější.

PRUŽNOST

U některých stříhů je pružnost látky naprosto klíčová – hlavně u přiléhavých oděvů. V této části se naučíme, jak zjistit, jestli látka pruží dostatečně, co je elastan a kdy je pružnost nutností.

PRUŽNÁ VLÁKNA

Elastan / lycra / spandex – vše jsou názvy pro totéž vlákno
Čím vyšší procento pružného vlákna materiál obsahuje, tím bude pružnější.

Například na tričko je ideální úplet s 5-10% elastanu.

Na sportovní legíny nebo plavky to může být klidně 30% elastanu.

Úplety (např 100% bavlněný úplet) mohou lehce pružit i bez příměsi elastanu.

JAK ZJISTIT PRUŽNOST

Pokud máme doma materiál a nemůžeme dohledat jeho složení, můžeme snad zjistit přibližnou pružnost sami.

Uchopíme 10 cm látky v příčném směru a natáhneme – pokud povolí např. na 14 cm → pružnost je 40 %

JAK ŠÍT PRUŽNÉ LÁTKY

Pružná látka potřebuje pružný steh, jinak může při užívání steh popraskat.

Vystačíme si s rovným pružným stehem, tříkrokým cikcakem nebo verlockovým stehem na běžném stroji.

Pokud stojíme o opravdu profi výsledek, bude se nám v budoucnu hodit i overlock a coverlock.

CERTIFIKÁTY

Ne všechny látky jsou si rovny.

Zvláště pokud šijeme pro děti, miminka nebo alergiky, je důležité vědět, čím byla látka barvená, upravovaná a zda obsahuje škodlivé látky.

S tím pomáhají textilní certifikáty – jednoduché značení, které nám dá jistotu - o kvalitě, o původu, o bezpečnosti.

NEJZNÁMĚJŠÍ CERTIFIKÁTY

- OEKO-TEX® Standard 100 - garantuje, že látka neobsahuje škodlivé chemikálie, je bezpečná pro pokožku (včetně dětí do 3 let)
- GOTS (Global Organic Textile Standard) – přísný ekologický a etický standard – látka je z organického materiálu, pěstována bez pesticidů, šetrně zpracovaná
- GRS (Global Recycled Standard) – certifikace pro látky vyrobené z recyklovaných vláken
- ECO VERO - je obchodní značka pro udržitelnější typ viskózového vlákna, které se vyrábí z certifikované dřevní celulózy (FSC nebo PEFC), výroba probíhá s až o 50 % nižší spotřebou vody a energie než u klasické viskózy, proces výroby je čistší, šetrnější k životnímu prostředí, vlákna jsou biologicky odbouratelná

Pokud látka certifikaci nemá, neznamená to automaticky, že je špatná – ale certifikace je zárukou, že látka splňuje konkrétní normy.

ŠÍŘE LÁTKY A SPOTŘEBA

Látky se neprodávají jen podle délky, ale také podle šíře – a to výrazně ovlivňuje spotřebu a polohu stříhových dílů.

BĚŽNÉ ŠÍŘE

- 140–160 cm – nejčastější (úplety, bavlny, teplákoviny)
- 110 cm – užší šíře, časté u zahraničních tkanin
- Výjimečně i 90 cm nebo 280 cm (např. dekorační látky)

SPOTŘEBA

Spotřeba se liší podle šíře látky, velikosti stříhu a počtu variant (např. délka rukávu). Vždy vycházíme ze stříhu a údajů výrobce.

Autor stříhu většinou uvádí spotřebu pro danou šíři látky (např. při šíři 140 cm je spotřeba 2,1 m.

Co když ale máme látku šíře 120 cm nebo naopak 160 cm?
A pokud máme šíři 140, opravdu stačí koupit danou délku? Ne.

VÝPOČET SPOTŘEBY

Pokud máme látku o menší nebo větší šíři, než udává autor stříhu, a nechceme materiálem plýtvat nebo se bát, že nám bude 10 cm chybět, musíme si spotřebu spočítat.

Nejjednodušší způsob je vzít si všechny stříhové díly a položit je na zem (do šíře, kterou má látka) a změřit, jakou délku budeme potřebovat.

SRÁŽLIVOST

Než objednáme materiál, je potřeba vzít v úvahu i jeho srážlivost. Všechny přírodní materiály (i některé umělé) se sráží. A může to být i o 10% (20 cm na 2 metrech), což je nezanedbatelná část. Stejně tak se mohou materiály srážet i do šířky (nejednou nám nemusí šíře 140 cm stačit).

Doporučuje se brát vždy o cca 10% - 20% materiálu víc.

Srážlivost je důležitým faktorem i při samotném šití. Pokud látku nevysrážíme, ušijeme si šaty na tělo, tak je po prvním vyprání pravděpodobně už neoblékneme, protože se v pračce srazí.

Před stříháním a šitím látku vždy vypereme, vysušíme a vyžehlíme (dle údržbového štítku) a teprve potom se pouštíme do šití.

VZOROVANÉ LÁTKY

Pokud šijeme z látky se vzorem a chceme mít opravdu hezký výsledek, budeme stříhové díly pokládat na látku trochu jinak, než když šijeme z drobného vzoru nebo jednobarevného materiálu.

Pravděpodobně budeme chtít, aby nám vzor navazoval (na předním a zadním dílu, aby šel stejně na obou rukávech, na obou nohavicích).

U výrazných vzorů, kde návaznost vzoru bude důležitá, musíme počítat s větší spotřebou materiálu (až o 30%).

JAKOU LÁTKU ZVOLIT

Každý typ oblečení má své požadavky – na pružnost, gramáž, splývavost i pohodlí. Tady je rychlý přehled:

- Tričko (volné) - Bavlněný úplet s elastanem, French Terry úplet
- Tričko (na tělo) - Bavlněný úplet s elastanem, viskózový úplet, bambusový úplet, žebrovaný úplet, modalový úplet, sportovní úplety
- Košile - Popelín, bavlněné plátno, seersucker, len, viskóza, tencel, satén
- Kalhoty (pevné) - Džínovina, len, kepr, manšestr
- Kalhoty (sportovní) - French terry, teplákovina, sportovní úplet
- Mikina, svetr - Teplákovina, svetrovina, fleece, French Terry
- Bunda - Softshell, šustákovina, micropeach, Prošev
- Kabát - Flauš, buklé, scuba, vařená vlna, vlněné kabátoviny
- Šaty (letní) - Viskóza, šifon, len, dvojitá gáza, krepžoržet, tencel, bavlněný satén
- Šaty (přiléhavé) - Viskóza s elastanem, bavlněný úplet s elastanem, žebrovaný úplet
- Sukně - Bavlněné plátno, popelín, bavlněný satén, viskóza, džínovina, len, tencel, šifon
- Doplnky (tašky, kabelky) - Koženka, canvas, riflovina, softshell

Tento e-book vytvořila Tereza Ehrenbergerová, lektorka šití, autorka stříhů Dnes šiju a zakladatelka projektu UŠIJ SI SVŮJ ŠATNÍK. Věnuje se praktickému šití pro začátečníky, zaměřuje se na jednoduchost, pochopitelnost a radost z tvorby.

Tento materiál je autorským dílem a je určen výhradně pro osobní potřebu čtenáře. **Jakékoli šíření, kopírování, úpravy nebo další komerční využití bez písemného souhlasu autora jsou zakázány.**

Děkuji, že respektujete mou práci a pomáháte udržovat férové prostředí mezi tvůrci.

dnes • šiju

www.dnessiju.cz

dnessiju@dnessiju.cz

Najdete nás také na Facebooku a Instagramu.